

*Світлана ІВАХ,
Ольга МЕЛЬНИК
Дрогобич*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ

Сьогодні педагог перестає бути лише джерелом інформації, головним організатором і керівником освітнього процесу – він стає координатором, співтворцем, консультантом, «режисером» діяльності особистості. Його основне завдання полягає у тому, щоб організувати спілкування й діяльність дітей, процеси, спрямовані на засвоєння ними знань, умінь і навичок, формування необхідних компетенцій.

Позитивний психологічний клімат діяльності багато в чому залежить від побудови педагогічної взаємодії, стосунків між учасниками освітнього процесу. Адже на всіх етапах організації освітньої діяльності педагог повинен виявляти мудрість і такт, позитивні емоції, не дорікати дітям за слабку підготовку, фізичні вади чи негативну поведінку. До того ж, психологічний клімат залежить від урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, їхніх схильностей до наслідування, стану здоров'я, місця проживання, а також від атмосфери оптимізму, коли діти вірять у сенс власної діяльності, що здолають усі труднощі, у позитивні результати. Це сприяє багатостороннім проявам особистості, можливості зрозуміти іншого, робить його цікавим, справляє враження, позначається на емоційній сфері дитини, виробляє у неї впевненість у правильному виборі моральної позиції. Утворюючи соціальне поле діяльності особистості (ігрової, трудової, навчальної), спілкування через ролі, що виконуються нею, програмуємо у неї той чи той шаблон поведінки. Демократична і гуманна сутність педагогічних взаємин полягає у здатності педагога пробудити в інших почуття людяності, гідності, доброзичливості, великодушності, вдячності.

Водночас педагогові треба систематично працювати над формуванням у собі комунікативних якостей. Постійне духовне зростання, формування характеру при відносно спокійному розвитку в молодшому шкільному віці до різких стрибків і зривів

у підлітковому, перепади настрою від легкості і свободи до різкості, дратівливості, вразливості не дають педагогові можливості заспокоюватися. Важливим показником готовності педагога до міжособистісного спілкування є його вміння бачити в людях не джерело труднощів і неприємностей, а тих, хто старатиметься стати кращим завдяки його зусиллям, вміння ставити себе на місце партнера у спілкуванні, його очима і вухами бачити себе, тобто вміння проникнути в душевний стан співрозмовника, зрозуміти його думки, емоції, стимули поведінки.

Як підкреслює О. Смук: «Педагог у взаємодії з іншими людьми повинен відчувати поруч із собою людину, розуміти її душу, бачити в її очах складний духовний світ. Якщо такими якостями педагог не володіє, то часто виникає психологічний бар'єр у спілкуванні, психологічна несумісність, які відгороджують його від співучасників педагогічного процесу. Створена педагогом атмосфера довір'я забезпечує безпосередній контакт з людиною» [3, с. 185].

Отже, якщо вихователі є носіями влади, то діти автоматично стають виконавцями чужої волі, носіями слухняності. І тут потрібні не різні засоби підкорення, а зміна стилю стосунків між учасниками педагогічного процесу, їхня демократизація, перехід до партнерства, рівноправного спілкування. Необхідність демократичного стилю спілкування продиктована самою сутністю педагогічного процесу як двостороннього процесу, у якому відображено сукупність дій суб'єктів із досягнення спільної мети. Наскільки повною і щирою буде така взаємодія, наскільки природно буде забезпечуватися статус суб'єкта для дитини, яка бажає прилучитися до педагогічного процесу, залежить від педагога, його майстерності і особистості. Саме він перший запропонує нову взаємодію, новий тип спілкування і зуміє повести за собою інших.

Шляхом спілкування з іншими у процесі діяльності (через запитання-сумніви, запитання-роздуми, що стимулюють нові джерела пошуків, творчість і нестандартність) породжуються нові ініціативні дії дитини, розширюються можливості прояву її індивідуальності. Особистісної значущості тут набуває активність. Отже, самоцінність мислительної діяльності є однією з найважливіших характеристик дитини. І це не лише вміння вирішувати нові нескладні завдання, а також здатність

самостійно ставити нові цілі й досягати їх шляхом власного пошуку. Тому пізнавальна діяльність особистості має супроводжуватися включенням до діяльності всього комплексу власних здібностей. До того ж, в організації діяльності особистості завжди треба робити ставку на її активне залучення до творчого процесу [1, с. 30].

Уся атмосфера життя людини повинна бути високоморальною. Важливим фактором формування духовності особистості є перебудова соціально-технологічних взаємин між учасниками виховного процесу, побудова партнерських, рівноправних стосунків між ними. Зміна характеру їхньої взаємодії передбачає докорінну зміну в підході до психолого-педагогічної оцінки особистості, побудову високої культури педагогічного спілкування. Практика побудови сітки відповідних суджень, формулювання загального умовиводу допомагає надати педагогічному спілкуванню емоційного забарвлення, емоційного ставлення до предмета обговорення, пристрастності і забезпечити глибокий виховний вплив на почуття і поведінку дітей.

Як зауважує О. Кононко: «Високий рівень культури педагогічного спілкування забезпечує успіх індивідуальної роботи з особистістю, такий вплив на вихованця, який відповідає специфіці його внутрішнього світу і методиці самовдосконалення, що передбачає високий рівень готовності та здатності до співпереживання з особистістю, допомогу у пошуках, хвилюваннях і переживаннях, добру атмосферу спілкування» [2, с. 123].

Водночас педагогові треба систематично працювати над формуванням у собі комунікативних якостей, спеціальних умінь і навичок, бажання допомогти, вислухати, почути аргументи співрозмовника, докази його поведінки, що може допомогти розраховувати на його довіру.

Важливим показником готовності педагога до міжособистісного спілкування є його вміння бачити в людях не джерело труднощів і неприємностей, а тих, хто старатиметься стати кращим завдяки його зусиллям, вміння ставити себе на місце партнера у спілкуванні, його очима і вухами бачити себе, тобто вміння проникнути в душевний стан співрозмовника, зрозуміти його думки, емоції, стимули поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ключко А. Аналіз розвитку культури педагогічного спілкування майбутніх вихователів. *Обрії*. 2014. № 1. С. 29–31.
2. Луценко І. Дитина і дорослий : вчимося спілкуватись. Готуємося до мовленнєвого спілкування з дошкільниками. Київ : Світоч, 2013. 208 с.
3. Смук О. Вплив спілкування на формування особистості, на розвиток її внутрішнього, суб'єктивного світу, на розширення і збагачення соціального і психологічного досвіду. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2012. Вип. 25. С. 183–188.

Юрій КАЛІЧАК
Дрогобич

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ З «МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»

Сучасні виклики в теперішніх умовах глобалізаційних інтеграційних процесів потребують модернізації системи освіти, переосмислення значення підготовки фахівців, спроможних успішно долати різноманітні проблеми на шляху професійного становлення. Досягнення високого рівня фаховості з новими можливостями неможливе без активного впровадження новітніх освітніх технологій [5–7].

Опанування ключових компетентностей, що уможливають успішну професійну діяльність, диктують потребу пошуку відповідей на такі питання:

- 1) забезпечення якісної підготовки фахівців задля досягнення високого рівня конкурентоздатності на ринку праці;
- 2) успішне самовизначення у суспільному житті;
- 3) задоволення професійних інтересів [4].

Компетентність, що ґрунтується на глибоких знаннях і вміннях, а також сформованих навичках, передбачає особистісне ставлення до обраного виду діяльності досвід професіонала.